

УДК 94(438):339.924

В.С. ЛОЖЕЧКІН

ДО ПИТАННЯ ВОСЬМОЇ РІЧНИЦІ ПЕРЕБУВАННЯ ПОЛЬЩІ В ЄС

Ложечкін Вадим Сергійович – аспірант кафедри всесвітньої історії Донецького національного університету

У статті досліджено як позитивні, так і негативні результати восьмої річниці перебування Польщі в ЄС у контексті її соціально-економічного розвитку. Проаналізовано комплекс чинників, які виникли внаслідок інтеграції з Європейським Співтовариством і впливали на господарський стан країни та матеріальне становище її громадян. На базі матеріалів соціологічних опитувань з'ясовано ставлення поляків до наслідків процесу європейської інтеграції.

Ключові слова: ЄС, Польща, наслідки євроінтеграції, соціально-економічний розвиток.

В статье исследовано как позитивные, так и негативные результаты восьмой годовщины пребывания Польши в ЕС в контексте ее социально-экономического развития. Проанализирован комплекс факторов, которые возникли в итоге интеграции с Европейским Союзом и влияли на хозяйственное положение страны и материальное положение ее граждан. На базе материалов социологических опросов выяснено отношение поляков к последствиям процесса европейской интеграции.

Ключевые слова: ЕС, Польша, последствия евроинтеграции, социально-экономическое развитие.

In the article both positive and negative results of eighth anniversary of stay of Poland are investigational in ES in the context of its socio-economic development. The complex of factors which arose up as a result of integration with European Concord and influenced on economic position of country and financial position of citizens is analyzed. On the base of materials of the sociological questioning attitude of Poland is found out toward the consequences of process of European integration.

Keywords: ES, Poland, consequences of eurointegration, socio-economic development.

© В.С. Ложечкін, 2012

Постановка проблеми. П'яте розширення ЄС було безпрецедентним в історії європейської інтеграції як за своїми масштабами, так і по складності розв'язуваних завдань. Водночас членами Євросоюзу стали десять країн, вісім з яких були пост-соціалістичними. У цьому зв'язку приєднання до Співтовариства найбільшої країни центральноєвропейського регіону – Польщі створило нові перспективи і можливості для різностороннього розвитку партнерських відносин та водночас викликало певні труднощі і проблеми, адже наслідки інтеграції були різноманітними по своєму характеру. Особливо цінним для нашої держави, яка теж прагне вступити до європейських структур, є вивчення наслідків перебування Республіки Польща у складі Співтовариства у контексті її соціально-економічного розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останнім часом проблема соціально-економічного розвитку Польщі, як члена ЄС, привертає значний інтерес з боку сучасних дослідників. У зарубіжній історіографії, перш за все польській, є чимало праць присвячених зазначеному питанню [1,2,3]. Російські науковці також не залишаються осторонь від дослідження даної проблематики [4,5,6,7]. Проте у вітчизняній історіографії вивченню досвіду перебування Республіки Польща у складі Співтовариства не приділяється належної уваги. За винятком окремих робіт [8,9], ґрунтовних досліджень з цієї теми не існує.

Мета дослідження. Мета статті полягає у дослідженні соціально-економічних наслідків вступу Республіки Польща до Європейського Союзу в пері-

од з 1 травня 2004 р. до 1 травня 2012 р.

Виклад основного матеріалу дослідження. 1 травня 2012 р. минула восьма річниця перебування Польщі в ЄС. За цей час у соціально-економічному житті країни відбулись значні зміни як позитивні, так і негативні. Перш за все, слід зазначити, що після вступу Речі Посполитої до Європейського Союзу відбулось значне зростання ВВП країни. Навіть незважаючи на рушійну дію світової фінансової кризи польській державі вдається демонструвати позитивну динаміку. Це єдина країна Європейського Союзу, валовий внутрішній продукт якої зростав у 2009 р. За період 2004-2011 рр. сукупний приріст її ВВП становив 42,7 %. До речі, той же показник Латвії, з урахуванням економічного спаду 2008-2009 рр., склав лише 23 % [10]. Якщо підрахувати ВВП Польщі на душу населення за паритетом купівельної спроможності, то можна побачити, що в 2004 р. він складав лише 51 % від середнього по ЄС, а вже в 2010 р. – 63 %. Хоча, безперечно, при такому порівнянні варто пам'ятати, що після розширення за рахунок менш розвинутих країн і середній показник ВВП Співтовариства на душу населення дещо знизився. Тим не менш, завдяки впевненому зростанню ВВП, Польщі вдалося скоротити економічний розрив від провідних країн Заходу та покращити матеріальне становище громадян.

Поглянемо ще на одну річ, яка демонструє ступінь розвитку польської держави – доходну частину держбюджету країни. Отже, в 2003 р. вона становила 37 млрд. євро. Згідно з законом про держбюджет, прибутки скарбниці в 2012 р. пови-

нні збільшитись до 70,3 млрд. євро. Але і тут при оціненні якісних змін не можна ігнорувати такі чинники, як інфляція та зростання цін, на фоні яких добробут країни виглядає дещо скромнішим. Негативним явищем є також збільшення в зазначений період майже в два рази державного боргу. Так, у червні 2011 р. він перевищив 57 % від ВВП, тоді як у 2004 р. складав 45,7 % [3]. Однак, незважаючи на певні труднощі і проблеми, обумовлені процесом європейської інтеграції, РП впевнено долає всілякі перепони та намагається максимально використовувати всі плюси отримані від членства. Сучасний благополучний стан польської економіки обумовлений разом із іншим перевагами інституційного, фінансового і інвестиційного характеру, які витікають із членства в ЄС, ефект від яких може бути оцінений у вигляді додаткового зростання ВВП порядку 2 % [5, с. 84]. На наш погляд, економічний прогрес, пов'язаний зі вступом до ЄС, відбувся за рахунок усунення бар'єрів для вільного руху товарів, послуг, капіталу та робочої сили, а також завдяки значній фінансовій допомозі Співтовариства.

Безперечно, великий вплив на господарський розвиток країни мало відкриття європейського ринку збуту, що дозволило Польщі збільшити експорт своєї продукції, яка за цінними показниками була конкурентоспроможною з товарами багатьох країн ЄС. В результаті ліквідації прикордонного контролю і технічних бар'єрів скоротилися транспортні і торгівельні витрати, відбулося прискорення процесу переміщення польських товарів у рамках ЄС [6, с. 35]. Польський експорт збільшився удвічі – з 65,8 млрд. євро в 2004 р. до 138 млрд. євро в 2011 р. На Європейський Союз припадало 78,6 % поставок, четверть з яких поглинав основний торгівельний партнер Республіки Польща – Німеччина. Зростання експорту відбувалось, перш за все, за рахунок продукції машинобудування (особливо електроніки та автомобілебудування), будівельних матеріалів та товарів меблевої галузі, а також виробів сільського господарства (в першу чергу м'ясо-молочних).

Спад об'ємів зовнішньої торгівлі в 2009 р. не мав істотного негативного впливу на загальну економічну картину. По-перше, скорочення імпорту відбувалось більшими темпами, ніж експорту, що сприяло зниженню негативного торгівельного сальдо. По-друге, відносно висока внутрішня споживча спроможність, в основі якої лежало зростання середньої номінальної і реальної заробітної плати, пенсій та інших соціальних виплат, дозволила компенсувати падіння зовнішнього попиту на польські товари. За даними Європейської статистики, Польща виявилася єдиною країною ЄС, де в 2009 р. простежувався позитивний приріст сукупного внутрішнього попиту [7, с. 19]. Що стосується балансу торгівельного сальдо, то тут слід додати, що ситуацію у сфері торгівлі покращувало вигідніше положення валютного курсу золотого по відношенню до євро, а також зміцнення позиції польських експортерів на ринках західноєвропейських держав. За роки перебування Речі Посполитої в Євросоюзі темпи зростання її експорту у середньому до-

рівнюють темпам підвищення імпорту, який також збільшився на 51 %. Проте за об'ємами товарного обігу країна все ще більше купує, ніж продає. Імпорт зріс з 70, 7 млрд. євро у 2004 р. до 148,2 млрд. євро у 2011 р. і перевищив експорт на 10,2 млрд. євро.

Ставши членом Європейського Союзу Польща перестала проводити самостійну зовнішньоторговельну політику. Варшава автоматично прийняла торгівельні правила ЄС, включаючи митний тариф, захисні заходи, а також систему преференційних угод відносно третіх країн. Натомість були втрачені раніше наявні привілейовані позиції в торгівлі, встановлені з деякими іншими державами. Єдиний європейський ринок характеризувався нижчим рівнем захисту і Польща мусила із цим погодитись. Проте, як показує практика, нові знижені митні ставки не мали істотного негативного впливу на національну економіку, адже вони торкнулись країн, на долю яких припадала незначна частка імпорту Польщі.

Говорячи про позитивне значення для польської економіки такого фактора як усунення перепон на шляху вільного руху товарів, зазначимо, що необмежений потік імпорту (за винятком товарів, які не відповідали стандартам безпеки) вимагав від національного виробника дотримуватись європейських норм і правил при виробництві та постійно покращувати якість власної продукції. В іншому випадку вітчизняні товари не мали перспективи реалізації не тільки на європейському, але й на внутрішньому ринку, а їх виробники були приречені на банкрутство. За оцінкою Міністерства економіки РП, багато фірм змогли продемонструвати цілком прийнятний рівень конкурентоспроможності на зовнішньому ринку, оскільки період підготовки до вступу в ЄС став імпульсом до модернізації і інновації польських фірм і сприяв зниженню витрат виробництва [11, с. 120].

Попри недавні побоювання польських аграріїв стосовно наслідків інтеграції для сільського господарства, ситуація у цій сфері виглядає доволі непогано. Завдяки численним дотаціям і фінансовим вливанням у вітчизняний АПК, перш за все за рахунок коштів з європейського бюджету та структурних фондів, сталися якісні зміни в структурі землеробського сектора. Країні вдалося прискорити процес модернізації сільського господарства і збільшити продуктивність праці. Спільна сільськогосподарська політика в цілому позитивно вплинула на рентабельність аграрного виробництва і поліпшила фінансове становище фермерів. Унаслідок відкриття європейських ринків для аграрної продукції Польщі вже в 2004-2007 рр. експорт сільськогосподарської продукції зріс на 40 % [12, с. 93]. Разом із покращенням показників в агросекторі відбувається скорочення чисельності зайнятих на селі. Так, на відміну від 2000 р., коли кількість населення задіяного у сільському господарстві становила 38 %, у 2011 р. ця цифра зменшилась до 17,4 %. При цьому частка сільського господарства в структурі ВВП скоротилась з 4,4 % у 2000 р. до 3,1 % у 2010 р. [13, с. 475]. Дана тенденція свідчить, що Польща наближається до відповідності

європейським стандартам.

Згідно з даними Євростату, зростання доходів польських фермерів за період 2005-2011 рр. склало майже 74 % і поступилося за темпами лише Угорщині (74,7 %) й Естонії (87,3 %), тоді як середній реальний прибуток у сільському господарстві ЄС-27 виріс тільки на 18,3 %. Незважаючи на це, доходи національних аграріїв все ще менші, ніж у секторі промисловості і складають близько 65 % від доходів фермерів Західної Європи. В порівнянні зі старими членами ЄС рівень бюджетної підтримки селян у Польщі нижчий, що є однією з причин того, що сільськогосподарські виробники змушені постійно підвищувати ціни на власну продукцію.

І все ж таки, не всі польські компанії (особливо малі і середні підприємства) змогли подолати конкурентний тиск з боку країн-членів Європейського Союзу та адаптуватись до стандартів ЄС. Унаслідок високої собівартості, низької продуктивності праці та невідповідності техніки безпеки європейським вимогам у скрутне становище потрапили вугільні та металургійні підприємства. Враховуючи те, що польська енергетична система більш ніж на 90% використовує тверде паливо, остаточне запровадження екологічних стандартів ЄС ще більше вдасть по національній економіці. Дотримуючись своїх зобов'язань з обмеження квот на виготовлення аграрної продукції, країна змушена стримувати розвиток сільськогосподарства, адже в протівному випадку на фермерів будуть накладені штрафні санкції. В 2006-2009 рр. у рамках реформування цукрової галузі ЄС близько 80 тис. польських фермерів припинили вирощування буряків, а 5 цукрових заводів було закрито [1, s. 175]. У важкому стані опинилася Гданська судноверф, а Щецинська і зовсім закрита. Вагоме значення для економічного зростання Республіки Польща мала фінансова допомога Співтовариства. Вона надавалась шляхом прямих трансферів з бюджету ЄС, а також здійснювалась за рахунок виплат із структурних фондів Євросоюзу. В середньому Польща отримувала з європейського бюджету щороку близько 5 млрд. євро, що дорівнює приблизно 2 % ВВП країни. Натомість внески Варшави становили менше половини від цієї суми. Так, за даними Комітету європейської інтеграції станом на 1 січня 2009 р. Республіка Польща отримала 26,5 млрд. євро, а членські платежі склали всього 12,5 млрд. євро. Це означає, що після чотирьох с половиною років членства країна одержала на 14 млрд. євро більше, ніж сплатила до спільного бюджету [2, s. 226]. В 2009-2010 рр. сальдо бюджетних платежів становило 13,7 млрд. євро.

Значна фінансова допомога надавалась Варшаві для реалізації проектів у сферах транспортної інфраструктури, охорони навколишнього середовища, сприяння розвитку малих і середніх підприємств, модернізації сільського господарства, подолання безробіття тощо. Лише в період 2004-2006 рр. з фондів Співтовариства Варшава отримала близько 12 млрд. євро, тоді як у 2007-2013 рр. ця сума складе близько 68 млрд. євро. Значний об'єм залучених коштів породжував для Польщі нові труднощі і проблеми, пов'язані з їх раціональним ви-

користанням. В основі повільного освоєння фондів ЄС є децентралізована система управління структурними програмами, низька якість відповідного законодавства, недостатнє державне фінансування проектів по розвитку інфраструктури і спільне фінансування інвестицій в інфраструктуру, а також незадовільна діяльність державного апарату [4, с. 12]. Дійсно є серйозні проблеми в реалізації проектів у сфері залізничного транспорту, будівництва автострад, розширення інфраструктури, впровадження інформаційних технологій тощо. Зокрема фінансова підтримка науково-дослідних інститутів і компаній до цих пір не дала реальної віддачі польській економіці, стрімке зростання якої передбачалося забезпечити за рахунок впровадження інновацій і застосування ноу-хау.

Світова фінансова криза внесла свої корективи в майбутній розподіл коштів ЄС між його членами. Керівництво Співтовариства планує зменшити видатки європейського бюджету та скоротити кошторис структурних фондів після 2013 р. Враховуючи стабільне економічне становище польської держави, можна припустити, що вже скоро настануть часи, коли країна буде більше віддавати в скарбницю Євросоюзу, ніж отримувати з неї. Вже сьогодні, керуючись принципом солідарності, Річ Посполита, як найбільш міцна ланка Співдружності, надає двосторонню допомогу країнам, які суттєво постраждали від глобальної економічної кризи.

Одним із наслідків приєднання Польщі до ЄС було збільшення притоку прямих іноземних інвестицій, що стало істотним чинником економічного розвитку країни. Завдяки інтеграції з ЄС, стабільній економічній ситуації, а також зниженню податків на юридичних осіб Польща стала ще привабливішою для закордонних інвесторів. Найбільший показник притоку ПІІ було зафіксовано в 2007 р. – 17,2 млрд. євро, що перевищило 5 % поріг ВВП. Сукупний об'єм прямих іноземних інвестицій в 2004-2011 рр. у порівнянні з періодом 1996-2003 рр. зріс майже вдвічі – з 45,5 до 87,5 млрд. євро. Серед головних інвесторів, на яких припадає 50 % закордонного капіталу, є Німеччина (15%), Люксембург (13 %), Голландія (11 %) та Франція (11 %). Основна частка коштів спрямовувалась у промисловість, фінансовий сектор, сферу послуг і торгівлі, розвиток інфраструктури тощо. Однак потрібно відзначити, що діяльність компаній за участю закордонного капіталу в Польщі зосередилась нерівномірно між окремими регіонами країни. Вільне переміщення капіталу в межах Європейського Союзу мало для польської економіки і неприємні наслідки, адже відбувся як наплив інвестицій в країну, так і значний їх відтік. Для порівняння наведемо деякі дані. Так у 2003 р. вивіз капіталу не перевищував 270 млн. євро, а вже в 2006 р. ця цифра сягнула 7,137 млрд. євро. Зважаючи на зростання ділової активності, яке відбулося у зв'язку із світовою фінансовою кризою, інтенсивність процесу капіталовкладення за кордоном збільшилася, хоча і залишається на досить високому рівні. За 2011 р. польські прямі зарубіжні інвестиції склали 4,1 млрд. євро. Переважно кошти надходили до Люксембургу, Бельгії та Німеччини.

Звісно ж, що на фоні значного експортування польського капіталу в інші європейські країни, інвестиційне сальдо в Польщі виглядає не таким уже значним.

Вступ Польщі до Євросоюзу надав громадянам більше можливостей для працевлаштування, навчання і туризму в країнах Європи. Відкриття кордонів позитивно вплинуло на скорочення рівня безробіття в Польщі, а також схвально відбилося на покращенні якості освіти населення. Безперешкодне подорожування в межах ЄС збільшило потік туристів до Польщі, що дозволило зрештою значно підвищити прибутки держави. З іншого боку, відкриття європейських ринків праці породжувало для Польщі низку проблем. Так, країна зіткнулася із нестачею фахівців та професіональних кадрів, особливо у сфері будівництва та охорони здоров'я. До речі, це було пов'язано не тільки з виїздом поляків за кордон, але й зі встановленням візового режиму з країнами-не членами ЄС, в тому числі і з Україною, що чинило перепони на шляху притоку остарбайтерів. Крім того, слід констатувати, що, незважаючи на покращення умов життя і сталий економічний розвиток Речі Посполитої, її громадяни все ще їдуть з країни адже, на жаль, не бачать перспектив на батьківщині.

Членство у структурах Співтовариства позитивно вплинуло на розвиток соціальної сфери польської держави, що проявилось у скороченні безробіття, покращенні добробуту громадян і якості їхнього життя, відкритті нових можливостей для людей у плані їх власної самореалізації на загальноєвропейському поприщі. Починаючи з 2003 р., коли 20 % поляків офіційно не мали роботи, рівень безробіття почав суттєво зменшуватись і досяг у 2008 р. позначки 9,5 %, а європейська статистика взагалі наводить цифру 7,1 % [14, р. 246]. Однак у наступні роки, відчувши вплив світової фінансової кризи, ця тенденція змінилась на протилежну і проблема знову стала загострюватись. За даними Головного управління статистики в 2011 р. кількість безробітних зросла до 12,5 %.

За вісім років членства країни в Європейському Союзі значно зросли доходи населення. Середня заробітна плата в Польщі за цей час підвищилася з 2289 злотих до 3633 злотих, тобто на цілих 59 % і стала відповідати середньому розміру зарплатні найбідніших країн ЄС-15. Планомірно зростав також розмір мінімальної заробітної плати, а кількість мешканців, які проживали за межею бідності, скорочувалась. Але, все ж, слід відзначити, що збагачення громадян відбувалось нерівномірно, поглиблювалось розшарування суспільства. Зокрема, станом на 2009 р. різниця у доходах між 10 % найзаможнішого і неіснуючого населення перевищувала відповідний середній показник по ЄС у кілька разів. Східні воєводства продовжували залишатися найбіднішими в країні [9, с. 213].

Долаючи наслідки економічної кризи, керівництву республіки не вдалося обминути коректування соціальних витрат бюджету у бік їх скорочення. Проте кардинального зменшення фінансування соціальної сфери, як це сталося в країнах Західної Європи, не відбулося. Уряд вважав, що одним із

чинників забезпечення економічного зростання в країні є збереження високого споживчого попиту. У грудні 2008 р. була прийнята Урядова Програма протидії кризі, згідно з якою передбачалося забезпечити внутрішній попит за рахунок зниження податків та ставки ПДВ для фізичних і юридичних осіб, скорочення суми соціальних відрахувань і надання додаткових пільг на виховання дітей, запровадження механізмів допомоги з повернення позик і підвищення ступеня доступності кредитів. Попри це, слід припустити, що загальноєвропейська тенденція скорочення соціальних гарантій, взятих на себе державою, може в майбутньому торкнутися польських реалій, що в результаті змусить керівництво країни також реалізувати план жорсткої економії, як це відбувається в Греції, Іспанії та Португалії.

Після вступу Речі Посполитої до ЄС збільшилась кількість товарів та послуг, які стали доступні суспільству. Незважаючи на постійне зростання цін, особливо на продукти харчування та паливо, все більше людей можуть дозволити собі здійснювати цінні покупки. Наприклад, якщо в 2002 р. громадяни володіли десятьма млн. автомашин, то в 2012 р. транспортний засіб мали вже 16 млн. чоловік. Особливе значення в контексті доступності послуг мало розповсюдження на поляків права на медичне обслуговування в країнах ЄС. Поліпшення якості життя населення сталося також у результаті включення Польщі в європейську мережу транспортної і інформаційної інфраструктури, внаслідок посилення захисту прав споживачів та впровадження стандартів ЄС в сфері охорони навколишнього середовища і екологічної безпеки. Відбулись позитивні зміни в науковій та культурній галузях польського суспільства, перш за все, внаслідок фінансової і технічної підтримки з боку ЄС та участі держави в загальноєвропейських програмах розвитку (Comenius, Leonardo da Vinci та ін.). Одним із проявів покращення якості життя населення було динамічне зростання народжуваності і тривалості життя. Так, середній вік поляків у 2004 р. становив: 70 років для чоловіків і 79,2 роки для жінок, а в 2010 р. – 72,1 року і 80,7 років відповідно [15, р. 5].

Згідно з даними ряду національних соціологічних опитувань, можна встановити, що після входження РП до ЄС частка населення, яка позитивно сприймає європейську інтеграцію значно збільшилась. Якщо в квітні 2004 р. таких було лише 64 % респондентів, то рівно через рік їх чисельність зросла вже до 77 % [16, с. 1]. Найбільша кількість прихильників євроінтеграційного курсу була зафіксована у квітні 2010 р., коли 86 % поляків позитивно поставилися до ЄС. Проте згодом, під впливом світової фінансово-економічної кризи, відмічається деяке погіршення суспільної думки. У квітні 2011 р. рівень підтримки членства в європейських структурах серед поляків скоротився до 83 %. Результати іншого соціологічного опитування, проведеного Євробарометром, свідчать, що саме поляки демонструють найоптимістичніші настрої щодо майбутнього ЄС і його економічного розвитку. За їхньою думкою, Співдружність упев-

нено долає кризу і зможе подужати будь-які нові глобальні виклики. Що цікаво, крім високої підтримки членства в Європейському Союзі і сильної віри в її господарські можливості, поляки не хочуть введення спільної валюти, адже підтримка євро в країні одна з найнижчих в Європі [17, s. 17]. В цілому, ж більшість польських громадян (78 %) вважають, що їх країна виграла від вступу до ЄС. Серед важливих переваг, отриманих від членства, вони називають відкриття кордонів, можливість легально працювати в інших державах Євросоюзу, доступність його фондів, а також підтримку сільськогосподарства. Особливо позитивно оцінюють членство в Співтоваристві молоді, заможе населення, люди з вищою освітою та мешканці великих міст.

Висновки. Таким чином, можна констатувати, що після приєднання Республіки Польща до Європейського Союзу її соціально-економічне становище покращилось. Завдяки значній фінансовій допомозі з боку ЄС, усуненню бар'єрів для вільного руху товарів, послуг, капіталу та робочої сили, навіть незважаючи на негативний вплив світової фінансової кризи, економіка країни динамічно зростає. Європейська інтеграція відіграла роль каталізатора при проведенні технічної модернізації, раціоналізації та реструктуризації народного господарства і надала додатковий імпульс розвитку багатьох галузям виробництва. Зі вступом в ЄС значно зросли об'єми польського експорту, зменшився зовнішньоторговельний дефіцит, збільшився приток ПІІ. Позитивні зміни у соціальній сфері проявились у скороченні безробіття, покращенні добробуту громадян, розширенні доступу до послуг

і товарів, появи додаткових можливостей у сфері працевлаштування, навчання і туризму, поліпшенні умов життя поляків. Свідомо покращення соціально-економічної ситуації є висока суспільна підтримка членства країни в ЄС.

І все ж, об'єднання з Євросоюзом не вирішило всіх проблем, які стояли перед Польщею, Більше того, інтеграція породила нові труднощі. Все ще суттєвим залишається розрив від провідних країн Заходу, збільшується державний борг, імпорт перевищує експорт, деякі підприємства не змогли здолати конкуренції та адаптуватись до стандартів ЄС. Внаслідок проведення Спільної сільськогосподарської політики країна вимушена стримувати розвиток сільгоспвиробництва, причому рівень підтримки польських аграріїв значно менший, ніж в країнах Західної Європи. Значний вплив робочої сили спричинив нестачу кваліфікованих робітників, особливо медиків. Збагачення громадян відбувається нерівномірно, поглиблюється соціальне розшарування суспільства. Враховуючи те, що сучасна європейська економіка переживає спад ділової активності й існує реальна загроза дестабілізації фінансового сектора внаслідок можливого дефолту країн-боржників, найближчим часом у РП залишається вірогідність економічного спаду та виникнення додаткових соціальних проблем. Можна також припустити, що фінансова допомога від Співтовариства згодом буде скорочуватись, що також істотно вплине на розвиток країни.

Проблема вивчення впливу членства в ЄС на соціально-економічне становище Польщі залишається актуальною і вимагає від сучасних науковців проведення подальших досліджень.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА:

1. Doliwa-Klepacka A., Doliwa-Klepacki Z. M. Członkostwo w Unii Europejskiej. Białostok: Temida 2, 2008. – 202 s.
2. 5 lat Polski w Unii Europejskiej. W: Urząd Komitetu Integracji Europejskiej, 2009. – 593 s.
3. Sukiernik T. Siedem lat w UE // Orpcja na Prawo. – 2011. – № 7-8.
4. Бальцерович Е. Экономика Польши после вступления в ЕС // Beyond Transition, январь — март 2007. – С. 11-12.
5. Колодко Г. В. Успех на две трети (системная трансформация в Польше и уроки на будущее) // Экономическая политика. – 2008. – № 2. – С. 75-88.
6. Чекина Т.Н. Влияние вступления Польши в Евросоюз на ее экономику и торговую политику // Российский внешнеэкономический вестник. – 2008. – № 6. – С. 35-45.
7. Синицина И., Чудакова Н. Экономика Польши и мировой кризис // Свободная мысль. – 2010. – № 3 (1610). – С. 17-30.
8. Карлін М. І. Наслідки й проблеми інтеграції Польщі в Європейський Союз: погляд з України // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. – 2009. – № 3. – С. 154-157.
9. Бочаров С. Соціальний вимір членства Польщі у ЄС (2004-2010 рр.) // Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць / Гол. ред. В. М. Вашкевич. – К.: ВІР УАН, 2011. – Випуск 55 (№ 12). – С. 212-216.
10. Real GDP growth rate // Eurostat – Tables, Graphs and Maps Interface. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/web/download/Eurostat_Table_tsieb020HTMLDesc.htm#
11. Синицина И., Чудакова Н. ЕС и экономика Польши: от адаптации к интеграции // Современная Европа. – 2006. – № 3. – С. 108-123.
12. Бочаров С. Наслідки вступу Польщі до ЄС для сільськогосподарства країни (2004-2007 рр.) // Схід = East : аналітико-інформаційний журнал. – 2008. – N 6. – С. 92-94.
13. Maly rocznik statystyczny Polski 2011/ Główny red. H. Dmochowska. – W: Główny Urząd Statystyczny, 2011. – 737 s.
14. Europe in figures. Eurostat yearbook 2011. – Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2011. – 692 p.
15. Basic figures on the EU. Eurostat compact guides. – Luxembourg: Statistical office of the European Union, fourth quarter 2011. – 5p.
16. CBOS «Bilans dwóch lat czlonkostwa Polski w Unii Europejskiej». / Oprac B.Roguska. – W., Kwiecień 2006. – 23 s.
17. Eurobarometr 74 (jesień 2010). Opinia publiczna w Unii Europejskiej / Raport krajowy Polska. – Bruksela: Komisja Europejska, 2010. – 23 s.